

PROGRAMMA
POPISEW PUBLICZNYCH
UCZNIÓW LICEUM KRAKOWSKIEGO
Z ROKU SZKOLNEGO 1836.

1148.

PROGRAMMA POPISOW PUBLICZNYCH

UCZNIOW LICEUM KRAKOWSKIEGO
S. ANNY

Z ROKU SZKOLNEGO 1835/36.

W Amfiteatrze Szkół Nowodworskich w dniach 18,
19, 20, 21, 22, 23 i 25 Lipca 1836. zrana od godzi-
ny 8 do 12, a po południu od 3 do 7 odbywać się
mających.

NA KTÓRE

PRZESŁWIETNĄ PUBLICZNOŚĆ

PROREKTOR

WRAZ Z ZGROMADZENIEM PROFESSOROW
ZAPRASZA.

W KRAKOWIE

W DRUKARNI AKADEMICKIEJ

1836.

Za pozwoleniem Cenzury Rządowej.

Z G R O M A D Z E N I E
PROFESSORÓW I NAUCZYCIELI
LICEUM KRAKOWSKIEGO S. ANNY
W ROKU SZKOLNYM 1835/36.

PROREKTOR Mikołaj Tyrchowski Członek Towarzystwa Naukowego Krakowskiego.

1. Professor Kajetan Kowalski Członek Towarzystwa Naukowego Krakowskiego, uczył Języka Polskiego i Łacińskiego w Klassie III, a Języka Greckiego w Klassie IV. i V.
2. Professor Walenty Kulawski NN. WW. i Filozofii Doktor, Członek Towarzystwa Naukowego Krakowskiego, uczył Wy-mowy i Poezyi Łacińskiej w Kl. IV. i V. tudzież Wy-mowy i Poezyi Polskiej w Kl. V.
3. Professor Stanisław Pogonowski C. T. N. K. Matematyki we wszystkich Klassach.
4. Professor Karol Mecherzyński NN. WW. i Fil. Dok. C. T. N. K. Języka Polskiego i Łacińskiego w Kl. I. i II.
5. Professor Walenty Knapczyński Mag. Fil. Jeografii i Historii we wszystkich Klassach.

6. Professor i Kapellan Licealny X. Jan Chrz. Kogótownicz Nauki Religii i Obyczajowej we wszystkich Klassach.
7. Adjunkt Ignacy Kowalski OO. PP. Mag. uczył z polecenia Władz Wyższych Języka i Literatury Polskiej w Kl. IV. i zastępował Professorów w wypadkach Statutem oznaczonych.
8. Nauczyciel Jan Nep. Głowacki był Professor Extraordynaryjny w Akademii sztuk pięknych przy Uniwers. Jagiellońskim, uczył Rysunków we wszystkich Klassach w godzinach wolnych od przedmiotów obowiązujących.
9. Nauczyciel Zastępca Zenon Heller uczył Języka Niemieckiego w godzinach wolnych od nauk obowiązkowych.

Alexander Serna Solhowiewicz Assessor Kollegialny, Nauczyciel Języka i Literatury Rossyjskiej w Uniwersytecie Jagiellońskim, uczył oddzielnie w Liceum S. Anny Języka Rossyjskiego w godzinach wolnych od Nauk obowiązkowych.

UWAGA. Uczęszczenie na Naukę Języków Niemieckiego i Rossyjskiego tudzież Rysunków zostawione jest podług nowego Statutu do woli Uczniów i Rodziców lub Opiekunów; lecz uczeń raz zapisawszy się z woli Rodziców lub Opiekunów na Nauki nadobowiązkowe, winien na takowe podobnie jak na obowiązujące, i pod tym samym rygorem, pilnie i regularnie uczęszczać.

ROZKŁAD GODZIN

NA POPIS

UCZNIÓW LICEUM KRAKOWSKIEGO

S. ANNY R. 1835/36. PRZEZNACZONYCH.

Po odbytém Nabożeństwie, Spowiedzi i Kommunii S. rozpoczyna się Popisy publiczne w Amfiteatrze Nowodworskim dnia 18 Lipca 1836 i odbywać się będą z rana od 8 do 12 a po południu od 3 do 7. godziny w porządku następującym.

Codziennie z rana o godzinie 7 1/2 Msza S.

Dnia 18. Lipca 1836. w Poniedziałek.

PRZED POŁUDNIEM.

KLASSA I.

Nauka Religii i Moral. od 8 do 8 3/4.
Język Polski i Łaciński — 8 3/4 — 10 1/4 —
Arytmetyka — 10 1/4 — 11 1/4 —
Historyja Powszechna
i Jeografija nowożyt. — 11 1/4 — 12

PO POŁUDNIU.

KLASSA II.

od 3 do 3 3/4.
— 3 3/4 — 5 1/4.
— 5 1/4 — 6 1/4.
— 6 1/4 — 7.

Dnia 19. Lipca Wtorek.

PRZED POŁUDNIEM.

KLASSA III.

Nauka Rel. i Moral. od 8 — 8 3/4
 Język Polski i Łaciński 8 3/4 — 10 1/4
 Arytmetyka 10 1/4 — 11 1/4
 Hist. pow. i Jeografia no-
 wożytna 11 1/4 — 12.

PO POŁUDNIU.

KLASSA IV.

Nau: Rel. i Mor. od 3 do 3 1/2
 Język pol. i łac. — 3 1/2 — 4 3/4
 Język Grecki — 4 3/4 — 5 1/4
 Matematyka — 5 1/4 — 6 1/4
 His. i Jeo. Star. — 6 1/4 — 7.

Dnia 20. Lipca Sroda.

Uczniowie Klasy V. będą mieli popis przez cały dzień z rana od 8 do 12 a po południu od 3 do 7 z przedmiotów naukowych w następującym porządku:

- z Nauki Religii i Moralności
- z Nauki Wymowy Polskiej i Łacińskiej
- z Języka Greckiego
- z Matematyki
- z Jeografii Matematyczno-fizycznój
- z Historii powszechnój łącznie z Jeografią.

Dnia 21. Lipca Czwartek.

Z rana od 8 do 12 kontynuować się będzie Popis z przedmiotów obowiązkowych Klasy V. tych które się pozostaną.

Po południu od 3—7 popis z Nauk dowolnych w porządku następującym:

Język Niemiecki od 3 do 4 1/2.

Język Rossyjski — 4 1/2 — 5 1/2.

Rysunki — 5 1/2 — 6.

Dnia 22. i 23. Lipca.

Ułożone zostaną i zapisane zdania co do obyczajów i postępu w naukach, a następnie Lista Uczniów zasługujących na Nagrodę, Pochwałę i Promocyą.

Dnia 25. Lipca w Poniedziałek.

O godzinie 9. przed południem w Amfiteatrze Nowodworskim nastąpi rozdanie Nagród i Pochwał celującym w obyczajności i naukach Uczniom, którzy w mowach stosownych złożywszy hołd wdzięczności obecnym Władzom Rządowym, Professorom i Gościom, udadzą się do Kościoła Akademickiego S. Anny; gdzie na podziękowanie P. Bogu za pomyślne ukończenie całorocznych prac szkolnych, odprawi się Msza S. Nakoniec po odśpiewaniu TE DEUM udzieloném zostanie przez miejscowego X. Professora i Kapellana udającym się na Wakacye Uczniom Religijne Błogosławieństwo. —

Dnia 26. Lipca we Wtorek.

Rano od 8 do 12 a po południu od 3 do 7. odbywać się będzie examen piśmienny uczniów prywatnie się uczących.

Dnia 27. Lipca we Srodę.

Rozpocznie się examen ustny tychże uczniów zaczynając rano od godz. 8, a po południu od 3.

Wpisy Uczniów na Rok szkolny 1836/37 rozpoczną się dnia 26 Września b. r. i trwać będą do dnia 30 włącznie t. m. i r. Kurs Nauk na nowy rok szkolny otwartym zostanie z dniem 1. Października. Wpisy Uczniów jedynie tylko w obecności Rodziców, Opiekunów lub innych osób, pod których dozorem w ciągu roku szkolnego zostawać mają, odbywać się będą.

W Y C I A G
z
P L A N U N A U K

WEDLE STATUTU

**WYSOKIEJ KOMMISSYI REORGANIZACYJNEJ
SZKOŁY LICEALNE URZĄDZAJĄCEGO
ROZŁOŻONYCH**

A UCHWAŁĄ

**WIELKIEJ RADY UNIwersYTE: JAGIELLOŃSKIEGO
POD DNIEM 30 PAŹDZIERNIKA 1834 R. DO L. 56. W NINIEJSZYM
ROZKŁADZIE ZATWIERDZONYCH.**

NAUKA RELIGII I MORALNOŚCI.

Professor wykladać będzie Naukę Religii i Moralności, przypominając uczniom, iż tajemnice Wiary S. są wyższe nad pojęcie człowieka; przytaczając zarazem dostateczne powody do zamiłowania takowej.

Pełniąc zarazem obowiązki Kapellana przy Szkołach Licealnych, Professor Religii, będzie miewał we Święta uroczyste i każdą Niedzielę exhortacye, zastósowane do tekstu odczytywanéj Ewangelii, jednocząc wykładem parafrastycznym Naukę Religii z Obyczajową.

Zobowiąże Uczniów Klasy V. do wypracowania na piśmie treści z każdej exhortacyi, z wyszczególnieniem pobudek z prawdy ewangelicznój do moralnego życia, jako też wpływu obojga na ulepszenie woli człowieka. Polecą Uczniom, aby mu wypracowania takowe na pierwszój lekcyi nauki Religii następującego tygodnia składali: tym sposobem będzie mógł przekonać się o pilności i postępku młodzieży na ukończeniu Szkół Licealnych będącój.

Przedmioty wymienione wykładanemi będą w godzinach piętnastu na tydzień: w Klassach czterech pierwszych w języku polskim, w V. w języku łacińskim, według dzieła X. Leonharda, przez Instrukcyą szczegółową na wszystkie Klasy rozłożonego.

J E Z Y K P O L S K I

W K L A S S I E I.

Gdy Uczniowie do téj Klasy przybywający, nie tylko w czytanie i pisanie polskie wprawieni, ale i z Grammatyką początkową obeznanymi być powinni, powtórzywszy przeto w pierwszym półroczu rozgatkowanie wszystkich części mowy, wykladać będzie

Professor naukę początkową o Składni szyku, zgody i rządu, objaśniając teorią licznemi przykłady.

W półroczu drugiem postąpi do wykładania Grammatyki na Klasę drugą, wyłoży prawidła na poznawanie rodzajów imion żywotnych i nieżywotnych, wskaże przytém różnicę w przypadkowaniu onych zachodzącą; postąpi dalej do uważania nieforemności, zachodzącej w każdój z osobna odmianie wyrazów.

Na naukę Języka Polskiego przeznaczone będzie w tygodniu godzin cztery, w ten sposób: że trzy godziny obrócone będą na naukę Grammatyki, a jedna na czytanie Wypisów z rozbiorem i poprawianie ćwiczeń do domu Uczniom naznaczanych.

W K L A S S I E II.

Uczniom w Klassie poprzedzającej tak przysposobionym wypada wskazać prawidła na właściwe znaczenie wyrazów, wprawiać ich w trafne dobieranie tychże, kiedy służyć mają do wiernego i dokładnego malowania myśli.

Professor więc wyłoży w pierwszém półroczu naukę o wewnętrzném znaczeniu wyrazów; przejdzie do nauki o przenośniach, okazując potrzebę wprowadzenia ich do mowy, naznaczając oraz cechy takowe od siebie rozróżniające. Mówiąc o używaniu przenośni dla ozdoby mowy, porównywać będzie zwyczajne sposoby mówienia ze zdaniami do oddania téj samój myśli ozdobnie użytymi;

najstósowniejszą znajdzie do tego porę przy ustném tłómaczeniu się Ucznia w czasie lekcyi, jako téż przy ocenianiu domowego wypracowania jego: wytknie przy tém wyrażenia błędne, niewłaściwe, w wykwinność i przesadę wpadające; w tym względzie wielce mu posłuży czytanie Prozaików polskich i lepszych Poetów.

W półroczu drugiem wyjaśnioną zostanie ostatnia część Grammatyki, Składnia. Zajmie się Professor najprzód rozbiorem zdań pojedynczych, okazując na przykładach, które są główne wyrazy zdania pojedynczego, odpowiadające głównym wyobrażeniom myśli w zdaniu zawartéj; przejdzie potém do rozbioru zdań połączonych na pojedyncze, wskaże różnicę pomiędzy zdaniem częstkowém a zdaniem złożoném, jako téż pomiędzy zdaniem główném a uboczném; nie przestając nigdy na samych przykładach w Grammatyce przywiedzionych.

W dalszym ciągu wyjaśni prawidła o używaniu przypadków, jako téż przyimków z pewnemi przypadkami kładących się; wyłuszczy niemniej prawidła zgody mowy i rzędu, okazując zależność jednych wyrazów od drugich, na naturze mowy lub na samym tylko zwyczaju narodowym oparte: wyłoży nareście naukę o postaciach grammatycznych i o szykowaniu wyrazów, z właściwą językowi naszemu dowolnością, mając zawsze należyty wzgląd na jasność i harmonią mowy.

Nauka Języka Polskiego wykładaną będzie przez 4. godziny w tygodniu: mianowicie na wykład Grammatyki przeznacza się godzin 2, na czytanie Wypisów Polskich z rozbiorem, jako też na deklamacyą stósonnych wzorów, godzinę 1., na poprawianie ćwiczeń do domu naznaczanych, z zwróceniem uwagi Uczniów na prawidłą grammatyczne i zachowanie pisowni, godzinę jedną.

Obok Grammatyki X. Kopczyńskiego na Kl. I. II. i III. dawniej przepisanej, w którą Uczniowie zaopatrzonymi być powinni, użyje Professor przypisów do niej, niemniej rozpraw i wniosków o Ortografii polskiej w Warszawie 1850 r. wydanych, jakoteż Grammatyki Muczkowskiego w Poznaniu 1825, Jakubowicza obydwóch wydań w Wilnie; aby z nich, gdzie się potrzeba okaże, podyktował Uczniom uwagi za dopełnienie Nauki Grammatyki X. Kopczyńskiego służyć mogące.

Za dzieło elementarne do czytania w szkole i opowiadania bajek i powieści moralnych, użytą będzie książka: „Wypisy Polskie“ przez Zakrzewskiego w Warszawie 1854. r., przeznaczając w tym celu tom I. pomienionego dzieła do Klasy I, a IIgi dla użycia w Klasie drugiej.

Dla lepszego jeszcze wydoskonalenia się w języku Polskim zadawać będzie Professor uczniom obydwóch Klass początkowych celniejsze wyjątki z Autorów klassycznych, stosownie do ich pojęcia i usposobienia, bacząc na to, aby Uczniowie, co deklamować mają,

wprzód dobrze przeczytać, według prawideł grammatycznych rozebrać, i z zachowaniem pisowni poprawnie napisać umieli.

Uczniom Klasy II. na drugie półrocze, odczytywać będzie Professor, zachowując potrzebne stopniowanie, bajki, anekdotki, krótkie powieści, które zaraz po przeczytaniu swemi słowy opowiadać będą powinni; w domu zaś napisawszy, na następującej lekcyi, w osobnej godzinie poprawiać będą.

W K L A S S I E III.

W pierwszym półroczu wyłożoną będzie nauka o iloczasię Języka Polskiego, i o Poezyi zewnętrznej, objaśniona należycie przez stosowne przykłady. Oprócz trzech części Grammatyki X. Kopczyńskiego, Professor używać będzie za dzieło elementarne: „Proste Zasady stylu polskiego J. F. Królikowskiego w Poznaniu 1826. r. wydane; wyjaśni z niego: Wstęp o Języku Polskim — Zasady Stylu — Wyobrażenia ogólne: z Oddziału Igo, prawidła powszechne §. 1. O zwięzłości pisma, §. 2. O poprawności pisma, §. 3. O czystości języka, — §. 4. O jasności pisma. — §. 5. O zupełności pisma. — §. 6. O krótkości pisma. — §. 7. O piękności pisma.

W półroczu drugim, rzecz weźmie z Oddziału II.: Prawidła szczególne. §. 1. Przerobić wiersze na prozę. §. 2. Zrobić opis historyczny. §. 3. Przerobić powieści na rozmowę. §. 4. Rozmowę przerobić na opowiadzenie. §. 5. Opisy żywe. Obrazy. §. 6. Listy. §. 7. Prośby, Suppliiki Memoryały. Zamknięcie nauki o Stylu.

Do czytania i rozbioru cenniejszych Autorów Polskich, stósownie do wyłożonych dopiero w téj Klassie prawideł, użytym będzie tom 5. dzieła: „Wypisy Polskie przez Jana Zakrzewskiego w Warszawie.

Stósownie do dzieła elementarnego „Proste Zasady stylu“ idąc porządkiem §§ów Oddziału II. wskazanym, naznaczać będzie Professor Uczniom wypracowania w Klassie i do domu, zaczynając od przerobienia wierszów na prozę, a kończąc na Memoryałach; bacząc zawsze, ażeby Uczniowie, stosując pracę swoją do przepisów grammatycznych i wzorów, w porządku §§. dopiero wykazanych, jakoteż innych na ten koniec z Autorów w Klassie czytanych, odpowiedzieli oczekiwaniu.

Na naukę Języka polskiego w téj Klassie poświęcić należy cztery godziny w tygodniu, z których 2. na wyjaśnienie zasad stylu, jedna na czytanie wyjątków cenniejszych, rozbiór i deklamacyą; a jedna na czytanie i poprawianie ćwiczeń domowych przeznaczone będą.

W K L A S S I E IV.

Książka pod tytułem „Prawidła wymowy i Poezyi wyjęte z Dzieł Euzebiusza Słowackiego, w Wilnie“ służyć będzie za dzieło elementarne. Podług tego wyjaśni Professor:

W półroczu pierwszém od §. 1. Wstęp o potrzebie téj nauki. Co rozumiemy przez wyraz styl i co istotnie stanowi jego chara-

kter i t. d. do §. 12.—Od §. 12. Części I. rzecz wyłoży: O postaciach mowy, ich podział, o potrzebie poznania onych, o postaciach mowy zależących szczególniej od imaginacyi, o wyobrażeniu przenośni, o jój zasadzie i rodzajach i t. d. Dalej o postaciach mowy zależących szczególniej od namiętności; jakoto: powtórzenie (*repetitio*), opuszczenie (*praeteritio*), wyznanie i zezwolenie (*confessio et concessio*), powierzenie (*communicatio*) i t. d. do §. 32.

W drugiem półroczu: poczynając od Części II. §. 1. do §. 10. wyłoży w krótkości Historą Wymowy w Polsce, przejdzie do nauki o różnych rodzajach mowy niewiązanej, jakoto: listu, rozmowy, pism dydaktycznych, opowiadania dziejów i biografii; przenosząc rzecz od §. 10. o Mowie Krasomowskiej do ostatniej Klasy czyli V. Postępując do Części III. odeszle Historą Poezyi do ostatniej Klasy, a poczynając od §. 1. wyłoży: o Poezyi w ogólności, definicyą Poezyi, jój istotną zasadę, różnicę od Prozy, o stylu jój właściwym, podział Poezyi; mianowicie: Klasy I. kształty liryczne: o Odzie, pieśni, kantacie, Balladzie, Dumie, Elegii, Heroidzie. Następnie przechodząc do Klasy II. wyjaśni: kształty poezyi dydaktycznej, jakoto: Satyrę, Parodią, List Poetycki—Odsyłając kształt 3. i 4. to jest: Poezyą Epiczną i Drammatyczną do Klasy ostatniej, wyłoży kształt 5. poezyi zwany kształtem dopełnienia, mianowicie: o Bajce Ezopa, o Poezyi Pasterskiej i Epigrammacie.

Wkłada się na Professora wyraźny obowiązek, aby oprócz dzieła za elementarne wskazanego, zaopatrzył się w inne, jakoto: dzieło Królikowskiego, Piramowicza, o Wymowie i Stylu, Wybór Poezyi, Słowackiego, Historyą Literatury Bentkowskiego, Dmóchowskiego i t. p. a to w celu czynienia stósownych uwag przy każdym rodzaju Wymowy lub Poezyi, i dopełnienia wyjaśnień, gdzie się w Autorze niedostatecznemi okażą.

Nadto, ponieważ teoria bez wprawy nie doprowadzi jeszcze do osiągnięcia rzeczywistych korzyści; przeto Professor, poczynawszy od początku roku szkolnego, po krótkim przypomnieniu Uczniom główniejszych prawideł o stylu, w Klassie poprzedzającej wyłożonych, naznaczać im będzie ćwiczenia, z których jedne będą tłumaczeniem wyjątków z Autorów łacińskich na język polski, drugie własnem wypracowaniem podług zadanego tematu.

Podobnież w półroczu drugim, usposobiwszy poniekąd młode umysły, postępować będzie stopniowo, w naznaczaniu Uczniom do domu tematów różnej, zawsze jednak oznaczonej treści; pierwsze jak drugie poprawiwszy, pod względem myśli jako i stylu, każe Professor lepiej usposobionym czytać w szkole, aby mniej pilni większą ponęte znaleźć, mniej usposobieni większej wiadomości w tym względzie nabyć, a pilni i usposobieni zawczasu pewną nagrodę z swęj pracy uczuć mogli.

Do podobnego usposobienia Uczniów wielce się przyczyni czytanie wzorowych wyjątków różnych Autorów, rozbierając one pod względem logicznym i estetycznym.— Professor przeto, czyniąc za-
dosyć temu zobowiązaniu, wymagać będzie od Uczniów, aby prze-
czytane wyjątki, zaraz na lekcyi ustnie poprawnym stylem powta-
rzali, albo z nich na najbliższej lekcyi sprawę zdawali.

Na naukę Języka polskiego w téj Klasie przeznaczają się go-
dziny cztery w tygodniu, które Professor z dogodnością Uczniów na
teoryą, czytanie wzorów i poprawianie wypracowań rozłoży.

Co do nauki Języka i Literatury polskiej w Klasie piątej, zo-
bacz niżej w tytule: Język i Literatura Łacińska w Klasie V.

J E Z Y K Ł A C I Ń S K I

W K L A S S I E I.

Lubo Uczniowie do téj Klasy przybywający, już dobrze po-
łacinie czytać i z przypadkowaniem imion i czasowaniem słów o-
beznanych być powinni; Professor jednak, zaczynając od powtó-
rzenia początków wyłoży:

W pierwszym półroczu, z Grammatyki łacińskiej: o wymawia-
niu głosek, o pisowni, przypadkowanie imion z wyjątkami, odmia-
nę i stopniowanie przymiotników, odmianę imion liczbowych i zaim-
ków, czasowanie słowa posiłkowego, słów foremnych czynnie i bier-
nie, niemniej słów deponentia zwanych, nie opuszczając nigdy zna-

czenia w języku polskim obok łacińskiego. Nadto naukę o przyszłościach, przyimkach, spójnikach i wykrzyknikach; dalej wyłożyła reguły o rodzajach imion, de praeteritis et supinis verborum, w ten sposób, aby cała ta nauka w pierwszym półroczu w Klasie drugiej uzupełnioną została.

Do tłumaczenia z języka łacińskiego na polski, użytą będzie książka: „Wypisy z rozmaitych pisarzów dla poczynających uczyć się języka łacińskiego, przez Fryderyka Gedyke.“ Staraniem Profesora będzie, aby Uczniowie tej Klasy płynnie z niej czytać, a zdania urywkowe i bajki na język polski z rozbiorem przekładać umieli.

W półroczu drugim: uzupełni Professor wykład nauki o imionach, o pochodzeniu tychże, o imionach osobowych i t. d. Uzupełni naukę o imieniu przymiotném, o stopniowaniu nieforemném i ułomném, o pochodzeniu przymiotników, o przymiotnikach złożonych, o imieniu liczbowém; dopełni nadto naukę o Zaimkach.— A gdy już Uczniowie poznają główne odmiany części mowy odmiennych z Grammatyki polskiej, jako też składni szyku, zgody i rzędu: zatrudni ich Professor pożytecznie pod względem wprawy w tym przedmiocie z książki: Zadania na celniejsze Reguły Konstrukcyi, do tłumaczenia z języka polskiego na łaciński, wydanie trzecie, w Krakowie 1852 r. Z książki pomienionej, wyłoży Professor: wstęp, obejmujący początki Konstrukcyi, zgodę przymiotni-

ka z rzeczownikiem, słowa osobistego z przypadkiem pierwszym i t.d. przejdzie z téjże książki część I. od pierwszego zadania do 38.

Z książki „Wypisy przez Gedyke“ o której wyżej, każe Uczniom tłómaczyć w dalszym ciągu, Oddział III. powieści z rozbiorem, wprowadzając ich w układanie wyrazów w szyk nieprzekładany, podług następstwa wyobrażeń w myśli poczętych.

Nauka Języka łacińskiego wykładaną będzie w téj klasie przez godzin 6. w tygodniu.

W K L A S S I E II.

Wyłoży Professor w półroczu pierwszym (powtarzając ciągle grammatykę z Klasy poprzedzającej), naukę o słowie w całej obszerności, czasowanie słów nieforemnych, ułomnych, pochodnych, poczynających i częstotliwych; zakończy nauką o imiesłowach.

Z Konstrukcyi postąpi do nauki o używaniu trybu bezokolicznego po słowach toż używanie za sobą pociągających i t. d. o używaniu imiesłówów, mianowicie: de ablativo absolute posito, wyłoży składnią rzędu, poczynając z pomienionej wyżej książki od zadania 38 do 78.

Do tłómaczenia z Wypisów na Klasę I. weźmie Rozdział IV. stosując się w rozbiorze do wyłożonych prawideł Grammatyki.

W półroczu drugim: powtórzy z uczniami z Grammatyki łacińskiej wszystkie rozdziały w krótkości, szczególniej naukę o słowie i imiesłowie.

Dla téjże wprawy postąpi w Konstrukcyi „Zadania na celniejsze reguły i t. d. od zadania 78 do 107.

Do tłómaczenia używając książki jak wyżej, pójdzie w kontynuacyi Oddziału IV. z rozbiorem aż do końca.

Jako dzieło elementarne co do części etymologicznej, nim inaczéj postanowioném nie będzie, posłuży Grammatyka Muczkowskiego w Krakowie 1832 r.

W K L A S S I E III.

W téj Klassie wyłożoną będzie Konstrukcyja wyższa, we wszystkich szczegółach—w półroczu więc pierwszém, wyjaśni Professor z Grammatyki część II. (*pars altera*), z Rozdziału II. *F. de Supinis. G. de gerundis*: z rozdziału III, *de nominibus adjectivis, C. de participiis*—z Rozdziału IV, *de pronominibus*—z V, *de verbis*, z VI. *de particulis*.

Z książki: *Celniejsze reguły i t. d. jak w Klassie II. dla wprawy*: od 107. do zadania 147.

Do tłómaczenia użyje książki: *Selecta ex Autoribus latinis in usum III. classis Varsoviae 1819.* z której tłómaczyć będzie, Wyjątki z Korneliusza Neposa i Juliusza Cezara.

W półroczu drugiem, postąpi z téj saméj Grammatyki *Section II. de orationis puritate, Sec. III. De orationis elegantia, Caput III. de copia verborum, Caput IV. de brevitate orationis.*

Dla wprawy używając książki już wskazanej „Zadania ciągłe” postępować będzie w tłumaczeniu z języka polskiego na łaciński z zastosowaniem do teorii, aż do końca.

Do tłumaczenia używając *Selecta* jak wyżej, przełoży: Wyjątki z Cyserona, Kurcyusza, bajki Ezopa i t. p.

Oprócz tego do tej Klasy należeć będzie nauka o Starożytnościach Rzymskich. Dopóki książka elementarna do przedmiotu tego przepisana nie będzie, ułoży Professor skrypt w języku łacińskim podług dziełka: *Lehrbuch der römischen Alterthümer* Wien 1824 r. Obszerniejsze wiadomości w tym względzie czerpać będzie z dzieł przez Nieuport, Rossini, Fuss, Adam i t. p. Zwracając uwagę Uczniów na potrzebę tej nauki, przekona ich objaśnieniem trudniejszych wyjątków, o użyteczności onęj. *Tablica Kärchera* z wyobrażeniem narzędzi i machin i t. d. dawnych Rzymian, wielce ku pożytkowi posłuży.

Z téjże samęj Grammatyki *parte altera*, *Appendice I*, wyłoży Professor naukę de Prosodia, z lepszych dzieł starać się będzie onę uzupełnić, dodając przy końcu roku wiadomość o miarach wiersza sześćcio i pięciomiarowego. Za zamknięcie służyć będzie wyjaśnienie *Appendicis III. de Calendario romano*.

UWAGA I. Książka „Zadania na celniejsze reguły Konstrukcyi łacińskięj” ma być uważana co do ćwiczeń jako pomocnicza; przeto Professorowie pierwszych trzech Klass grammatykalnych dykto-

wać będą po dwa ćwiczenia w tygodniu, własnego układu, do wyłożonej teorii zastosowane, które Uczniowie w domu na język łaciński przełożą.

UWAGA II. Kiedy wprawy w mówieniu i obfitości wyrazów inaczey nabyć niemożna; przeto Uczniowie Klasy II. poczynawszy od drugiego półroczu, Uczniowie zaś Klasy III. w ciągu całego roku, uczyć się będą na pamięć wyjątków z Autorów Klassycznych, zastosowanych do pojęcia i usposobienia umysłów: tym sposobem postępować będą zwolna w tłumaczeniu się tymże językiem, z przeczytanych krótkich kawałków, powieści, bajek i t. p.

Nauka Języka łacińskiego w tej Klassie, zajmować będzie w tygodniu godzin 10.

W K L A S S I E IV.

W dopełnieniu składni wyższej, już w Klassie poprzedzającej wyłożonej, zwracać będzie Professor uwagę Uczniów, przy tłumaczeniu w pierwszym półroczu, na zastosowanie prawideł téjże. Uzupełni naukę de prosodia, dodając uwagi własne, z objaśnieniem przez przykłady.

W tej Klassie wykładaną także będzie nauka Mitologii, do zrozumienia szczególnież Poetów nieodzownie potrzebna. Appendix de Mitologia, w książce „Institutio ad Eloquentiam“ posłuży Professorowi w tym względzie za dzieło elementarne.

Do tłumaczenia przeznacza się książka: „Selecta latini sermonis Vol. I.“ z którego zaczynając od prozy, naznaczać będzie Professor Uczniom cenniejsze wyjątki.

W półroczu drugiem, przystąpi Professor, stosując naukę de Prosodia w rozbieraniu wyjątków cenniejszych, do wskazania miar poetyckich i wprawiania Uczniów do używania onych. Z nauki Mitologii, postąpi ile będzie można, naprowadzając uwagę Uczniów na wewnętrzne znaczenie fikcyi dawnych Greków.

W tłumaczeniu przejdzie z téj samej książki, do przekładania trudniejszych wyjątków, na uformowanie charakteru, obznajmienie z historią i poznawanie właściwości stylu Autora wpływać mogących; nie pomijając wyjątków poetyckich, i zastosowania miar do właściwego gatunku wiersza.

Nauka języka łacińskiego wykładaną będzie w téj Klassie przez 6. godzin w tygodniu.

W K L A S S I E V.

Ponieważ w Klassie téj Język polski połączony będzie z wykładem łacińskiego Języka; Professor przeto, zaczynając w pierwszym półroczu z książki: Institutio ad Eloquentiam Rozd. X. de Oratione, stosować się będzie w wyłuszczeniu prawideł i do polskiego języka: czytając na przemian wzory wierszem, tak w polskim jako i łacińskim Języku.

Do tłumaczenia używając książki: *Selecta latini sermonis Vol. II*, zacznij od prozy, zwracając uwagę Uczniów na przepisy świeżo wytknięte.

W półroczu drugiem: postąpi do Rozdziału XI. de Drammate, a następnie do XII. de Epopoeia: rzecz pomienionych rozdziałów stosując w porównaniu do polskiego języka, nie pominię tłumaczenia z książki jak w pierwszym półroczu, celniejszych wyjątków; czytania wzorów w obydwóch językach z rozbiorem, jakoteż naznaczania Uczniom (zachowując potrzebne stopniowanie) stosownych ćwiczeń, jak w Klasie poprzedzającej.

W porządnym wykładzie obydwóch przedmiotów w tej Klasie, nie obejdzie się Professor bez pomocy Autorów, oprócz w Klasie IV, ustępie IIIcim wymienionych, jeszcze następujących: Cyclerona, Kwintyliana, Blair, Domerona, Historya Literatury Rzymskiej przez Schöla, Eberharda, o Literaturze dramatycznej Szlegla.

Jednocząc teorią z praktyką, zobowiąże nadto Uczniów Klass obydwóch, aby po filologiczném wyjaśnieniu wyjątków celniejszych opowiadali one; a po należytem zrozumieniu pod każdym względem, na pamięć się uczyli.

Na naukę łacińskiego języka, w ściśłym porównaniu z polskim, przeznacza się godzin 10. w tygodniu, które Professor według dogodności rozłoży.

NAUKA MATEMATYKI

W KLASIE I.

Obeznawszy Uczniów z naturą i gatunkiem liczb, z różnymi systematami liczenia, w sposób do pojęcia zastosowany, zwróci Professor w pierwszym półroczu uwagę Uczniów na Arytmetykę dziesiętną, podług dzieła „Zasady Arytmetyki do użytku Szkół—wydanie drugie“ i t. d. w Warszawie; a następnie wyłoży teorią czterech głównych działań arytmetycznych, na liczbach całych i częściach dziesiętnych; w końcu wyjaśni teorią czterech działań z ułamkami zwyczajnymi, dodając wiadomość o ułamkach ciągłych.

W półroczu drugim poda sposób wyrażania ułamków zwyczajnych w częściach dziesiętnych i przeciwnie, wskaże własność ułamków peryodycznych. Obznajmi Uczniów z różnymi rodzajami i podziałami miar krajowych i zagranicznych; wyłoży cztery działania z liczbami różnogatunkowymi, podając sposób przywiedzenia ich do jednego, za pomocą ułamków zwyczajnych, z wykonywaniem działań na tychże ułamkach.

W KLASIE II.

Powtórzywszy treściwie przedmiot w Klasie I. wyłożony, postąpi Professor w pierwszym półroczu do nauki o stosunkach i o główniejszych własnościach proporcji różnicowej i wielorazowej, z przystówaniem onych do Reguły 3ch pojedynczej i składanej.

W półroczu drugim, zastosuje Regułę 5ch do Reguły procentu, spółki, łańcuchowej i fałszywego założenia. Poda nadto Uczniom wiadomości o układzie nowych miar francuzkich, wskazując stosunek ich do miar dawnych francuzkich i miar krajowych, w celu wprowadzenia Uczniów w zręczne zamienianie onych.

W K L A S S I E III.

W półroczu pierwszym, wyjaśni naukę podnoszenia liczb do potęg, poda sposób wyciągania pierwiastków kwadratowych i sześciennych, z liczb całych i ułamków, z przybliżeniem w częściach dziesiętnych.

W półroczu drugim: przypomniawszy Uczniom własności proporcji, rozwinie Professor teorią postępu różnicowego i ilorazowego; wyprowadzi z własności sobie odpowiadających zasadę i sposób obrachowania i układania tablic logarytmowych; a stosując takowe do działań arytmetycznych wprzód nieco rozwiniętych, wprowadzi Uczniów na dobranych przykładach do trafnego używania onych, mając zawsze wzgląd na to, aby Uczniowie w rozwiązywaniu zagadnień, tłumaczyli się z właściwą Matematyce jasnością i dokładnością, jako też, aby z wypracowań do domu naznaczanych zdawali Professorowi sprawę.

W KLASSIE IV. ALGEBRA.

W półroczu pierwszém, wskaże Professor: potrzebę wprowadzenia do rachunku znaków ogólnych; wyłoży dalej wstępne do téj nauki wiadomości, kończąc na wynajdowaniu największego wspólnego dzielnika. W drugiem półroczu: wyłoży Professor teorią i wskaże ogólne formuły, na rozwiązywanie równań stopnia pierwszego, z jedną i więcej niewiadomymi; teorią ilości odjemnych; a uzupełniając naukę o własnościach proporcji, udowodni takowe na znakach ogólnych..

Z G E O M E T R Y I.

Wyłoży Professor w półroczu pierwszém: wstęp do téj nauki, jako to: opisanie (definicje), pewniki, o przystawianiu trójkątów, o liniach prostopadłych, pochyłych i równoległych; o wielokątach i ważności ich kątów, o liniach prostych uważanych w kole i o mierzeniu kątów.

W półroczu drugiem: wyjaśni naukę o powierzchni wielokątów, o ich podobieństwie i proporcjonalności boków, o własnościach wielokątów wpisanych w koło i opisanych na kole, aż do powierzchni koła i stosunku okręgu jego do średnicy, włącznie.

W KLASSIE V. Z ALGEBRY.

Wyłoży Professor w pierwszém półroczu: teorią formowania potęg i wyciągania pierwiastków z ilości algebraicznych; prawidła i

ogólne formuły na rozwiązywanie równań stopnia 2go, prawidła rachunku z ilościami pierwiastkowemi i urojonemi.

W półroczu drugim: wyłoży teorią postępów i logarytmów, z zastosowaniem ich do rozwiązywania zagadnień o procentach składowanych.

Z J E O M E T R Y I.

Uzupełniając naukę o trójkątach, wyłoży Professor w pierwszym półroczu, z Trygonometryi płaskiej: definicje linii trygonometrycznych, ich własności i stosunki między temiż liniami a bokami trójkąta zachodzące; wskaże sposób ułożenia tablic i obrachowania logarytmów linii trygonometrycznych; wyłoży twierdzenia potrzebne do rozwiązywania wszystkich zagadnień o trójkątach prostokreślnych. Wziąwszy na drugie półrocze rzecz z drugiej części Jeometryi, mówić będzie o własnościach płaszczyzn przecinających się z sobą, o liniach prostych płaszczyznami przeciętych, o kątach ściennych i bryłowych, o wielościanach w ogólności, a w szczególności o równoległościanach, graniastosłupach i ostrosłupach. Zakończy naukę o bryłach obrotowych, mianowicie: ostrokągu, walcu i kuli.

W wykładzie Algebry i Jeometryi, posłuży Professorowi za dzieło elementane, dzieło Lacroix, wydania X. Dąbrowskiego; może jednak użyć za pomocnicze dzieł: Algebra Burdona, Trygono-

metrya Polińskiego i *Eléments de Géométrie* par Legendre à Paris 1823, podobnież jak dzieła przez G. A. Hreczynę w Krzemieńcu 1830. *Algebry* Eulera z uwagami de Lagrange.

UWAGA. Teoryą *Algebry* i *Jeometry* objaśniać będzie Professor przykładami, naznaczając stosowne do teoryi zagadnienia do wypracowania w domu; objaśniać nadto będzie użycie narzędzi matematycznych, do rozmiarów praktycznych potrzebnych (*).

HISTORIA Powszechna

W KLASIE I.

Przystąpi Professor w pierwszym półroczu: do podziału wiadomości wstępnych, wyjaśni trzy pierwsze Epoki z dziełka „*Rys krótki chronologiczny historyi powszechnéj*“ tym czasem do użycia Uczniów służyć mającego.

W drugim półroczu: wyłoży dwie Epoki następujące; pilnie bacząc, aby przy opowiadaniu Historyi każdego narodu, obeznał

(*) W tym celu w r. szkol. 1853/54. Uczniowie Kl. VI. podług dawnego Statutu czyli V. podług nowego, zdjęli plan i odrysowali mapę części przedmieścia Krakowskiego zwanego Smoleńsk z przyległemi Błoniemi i częścią wschodnią wsi Zwierzyńca;—w r. 1854/55 mapę wsi Wolą Justowską zwanęj z przyległą częścią zachodnią gruntów, do wsi Zwierzyńca należących.—Wielu z pomiędzy Uczniów pilniejszych prace swoje na pamiątkę do Biblioteki szkolnej ofiarowali.

Professor Uczniów z jeograficzném jego położeniem, do każdego okresu historyi zastosowaném, tak w téj jak i w następujących Klasach.

W K L A S S I E II.

Zaczynając z dziełka wymienionego, w półroczu pierwszém, od Epoki szóstéj, przechodząc znakomitsze dzieje historyi w jéj ciągu napotykané, poprowadzi rzecz aż do Epoki I. części 2. włącznie, mianowicie do panowania Wespazjana.

W drugiem półroczu: poczynając od panowania Tytusa, skończy kurs historyą Machometa, i państw tą Epoką objętych.

W K L A S S I E III.

W półroczu pierwszém: wyjaśni dzieje wieków średnich od wskrzeszenia Cesarstwa Zachodniego przez Karola W^{go}, a w szczególności: dzieje Francyi, Niemiec, Włoch, dzieje początkowe Polski, Rusi, Węgier, Normandów i t. d. aż do wojen Krzyżowych.

W drugiem półroczu: o skutkach wojen świętych, ciąg dalszych dziejów państw w Epoce poprzedzającej objętych, jakoteż dzieje Sycylii, Anglii i Skandynawii, nie pomijając znakomitszych z nauki mężów w każdej Epoce, i wynalazków użyteczniejszych.

W K L A S S I E V.

W pierwszém półroczu: wyłoży Professor historyą odkrycia Ameryki i krajów nowo odkrytych; okaże uzasadnione mniemanie

starożytnych w tym względzie; wyliczy skutki, jakie z odkrycia nowego świata wynikły; następnie dzieje reformy religijnej w ogólności, historią Niemiec do Józefa II., Francyi do Ludwika XVI., Polski do Stanisława Augusta i Rossyi do Pawła I.

W drugim półroczu: Dzieje Szwajcaryi, Włoch, Hiszpanii, Anglii, Danii, Prus i innych też Epoką do roku 1788. objętych.

W K L A S S I E V.

Weźmie Professor rzecz: od roku 1788. aż do naszych czasów, idąc porządkiem chronologicznym; wyłoży wiadomości o postępie ogólnym w umiejętnościach, kunsztach i odkryciach; wyświeci stan Państw Europejskich przed rewolucją Francuzką; przejdzie do dziejów Francyi, Austrii, Prus, Rossyi, Hiszpanii i Portugalii, Anglii, Szwecyi i Danii.

Ponieważ dzieło „Rys krótki“ etc. dla Uczniów tylko; i to dopóki inne przepisaniem nie będzie, do użycia posłużyć może, przeto Professor w wykładzie nauki Historii, zaopatrzy się w dokładniejsze, jakoto: *Historia powszechna Kajdanowa*, *Bossueta z kontynuacją Mehegana*, *Heerena „Handbuch der Geschichte der Staaten des Alterthums“*; tegoż *Handbuch der Geschichte des Europäischen Staaten-Systems und seiner Colonien*, *Eichorna Wetgeschichte*, *W. J. Müllera*, *Vier und zwanzig Bücher Allgemeiner Geschichte*, *Römera*. Posłużą nadto bardzo dobrze, dzieła history-

czne Kocha i Ancillona, Tablice Bredowā, Gatterera Abriss der Chronologie, Historya Polska Naruszewicza, Kroniki Kromera, Bielskiego, jakoteż Historya Państwa Rossyjskiego przez Karamzyna i innych.

Nauka Historyi wykładaną będzie przez 10 godzin w tygodniu, które stosownie do rozległości przedmiotu na każdą Klasę przepisane, rozdzielonemi zostaną.

NAUKA JEOGRAFII.

Nauka Jeografii w czworakim względzie uważaną i wykładaną będzie, a najprzód: wypada, aby uczniowie poznali obecne położenie krajów, ich granice, podział i wzajemne państw do siebie stosunki; to będzie przedmiotem dzisiejszej Jeografii politycznej. Powtóre: przez jakie zmiany kraj jaki przechodził, jaka początkowa jego posada, wzrost i upadek, przejście jego pod obce lub udzielne panowanie, i tym podobne okoliczności starożytnych narodów dotyczące, stanowić będą treść Jeografii starożytnej. Po trzecie: naturalne położenie kraju, jego morza, góry, rzeki i tym podobne, z płodami na powierzchni lub wewnątrz ziemi jego znajdującymi się, co będzie przedmiotem Jeografii fizycznej.

Tak uważana Jeografia wykładaną będzie we wszystkich Klasach, przez pięć godzin w tygodniu. Jeografia polityczna państw dzisiejszych, i Jeografia fizyczna, podług dziełka W. Szacfajera w

Wilnie wydanego r. 1825., podzieloną będzie na dwa kursa, dla Uczniów początkujących i postępujących. Do pierwszych należą Klasa I. i II., a do ostatnich Uczniowie Klasy III. W Klasie IV. wyłożoną będzie Jeografia starożytna, podług dzieła Letrona, w Warszawie r. 1829. na język polski przełożonego; w Klasie V. wykladać będzie Professor Jeografią Matematyczno-fizyczną podług dzieła Jana Sniadeckiego, wydanie III. w Wilnie 1818 roku.

W K L A S S I E I.

Wyjaśniwszy definicyą, cel i podział Jeografii, wytłomaczy Professor w pierwszym półroczu, początkowe wyobrażenia z Jeografii Matematycznej, mianowicie: o kształcie, wielkości i obrocie ziemi. Obeznawszy Uczniów z wyrazami naukowemi w Jeografii fizycznej używanemi, poda ogólny rys pięciu części świata, jako téż krajów w nich się znajdujących, granice onych, znaczniejsze góry, rzeki, morza i t. p. Postąpi dalej do opisanja Polski, Rossyi, Austrii, Prus, celniejszych Państw Rzeszy niemieckiej, Miast Wolnych, Francyi, Włoch i Szwajcaryi.

W półroczu drugiem: przejdzie do opisanja Hiszpanii, Portugalii, W. Brytanii, Norwegii, Szwecyi, Danii i Turcyi Europejskiej. Wziąwszy potem rzecz o Azyi, określiwszy jej granice, wyłuszczy podział na osobne kraje i granice onych wykaże, nie opuszczając wiadomości o posiadłościach Europejskich. Ukończy kurs

Jeografii ogólnej trzech części świata, opisaniem Afryki i krajów jej nad brzegiem morza śródziemnego leżących.

W K L A S S I E II.

Powtórzywszy w krótkości naukę z Klasy poprzedzającej, przystąpi Professor w półroczu pierwszém do opisanja pozostałych krajów Afryki, opiszę Amerykę w ogólności, kraje téj części świata, wyspy w odnodze Meksyku, i wyspy znaczniejsze Australii.

W półroczu drugiem, poła Uczniom opis szczególny i podział Wolnego Miasta Krakowa, Polski, Rosyi Europejskiej i Azyatyckiej, Cesarstwa Austriackiego i Państw Pruskich, dopełniwszy wprzód nauki o podziale politycznym znaczniejszych krajów Ameryki.

W K L A S S I E III.

W półroczu pierwszém, uzupełni Professor szczegółowy opis pozostałych z Klasy II. krajów Europejskich, z dodaniem uwag statystycznych.

W drugiem półroczu, uzupełni szczegółowy opis znaczniejszych krajów Azyi, jakoto: Rosyi, Turcyi, Arabii, Persyi, Indostanu, Chin, Pobrzeża morza śródziemnego: jakoteż opis szczegółowy Zjednoczonych Stanów Ameryki. Skończy kurs Jeografii ogólném powtórzeniem onéj.

W K L A S S I E IV.

W pierwszym półroczu opisze kraje starożytnéj Azji i Afryki.

W półroczu drugim, kraje starożytnéj Europy, z dzieła Jeografii starożytnéj, wyżej wskazanego.

Za pomocnicze dzieła do nauki Jeografii posłużą: Jeografija Szteina, Jeografia Arseniewa, Schulgina, Schlibena, Lehrgebäude der Geographie mit natur-historischen, statistischen und geschichtischen Andenkungen, und einem Charten-Atlasse, w 3 tomach; Malte-Bruna, Traité élémentaire de Geographie; Kurz gefasste Geographie der Römer und Griechen aus den beszten Quellen, ingleichen nach d'Anville Landkarten, und dessen Handbuch der alten Erdbeschreibung, zum Gebrauche für Schulen verfasst. Galethi, Allgemeine Weltkunde, oder Geographische, statistische, historische Uebersicht alter Länder r. 1831.

Nieodzowne będą Atlasy, Lapiego, Bruego, Malte-Bruna, Atlas starożytny Dirwaldta, Funkego, i mapy starożytne wydawane przez Akademią Umiejętności w Berlinie, jakoteż mapy Polski Kolberga i t. p.

UWAGA. Oprócz dokładnych kart jeograficznych i zachęcania Uczniów do kręślenia własnych, nie będzie bez pożytku, kiedy Professor przy wyliczaniu nazwisk, łączyć będzie do nich wiadomości historyczne i statystyczne, niemniej, kiedy Uczniów obezna ze sposobem poznawania położenia miejsc, względem czterech okolic świata, obierając im w którymkolwiek kraju chwilowe stanowisko.

W K L A S S I E V.

Jeografia Matematyczno-fizyczna. Z początkiem roku szkolnego, wyłoży Professor wiadomości wstępne, mianowicie: o sile ciążenia powszechnego, o przecięciach kuli, o złudzeniach optycznych i o cieniu; dalej, o obrocie dziennym, o kształcie ziemi, o poziomie i jego własnościach, o równiku i własnościach jego, o południku i jego własnościach, o szerokości i długości jeograficznej, o sposobach wynajdowania ostatniej przez czas, o trojakiem położeniu sfery. Wyjaśnionym zostanie w dalszym wykładzie, bieg roczny ziemi, przyczyny i skutki onego, podział Zodyaku i Ekliptyki, pory roku, zasady podziału czasu. Zakończoną będzie nauka uwagami nad biegiem i położeniem księżyca, nad skutkami i użytkami z odmian światła księżycowego wynikającymi.

NAUKA JEZYKA GRECKIEGO.

Wykładaną będzie w Klassie IV. i V. po 2 godzin w tygodniu.

W K L A S S I E IV.

Professor rozkładając przedmiot według dogodności na oba półroczna, wskazawszy postaci głosek greckich, jakoteż ich podział, wkladać będzie Uczniów do czytania; poczem wyłoży naukę o przypadkowaniu imion i zaimków, dalej naukę o stopniowaniu przymiotników, czasowaniu słów foremnych i o formowaniu czasów.

W K L A S S I E V.

Przedmiot rozłożywszy przyzwocie jak w Klassie poprzedzającej, poda Professor prawidła grammatyczne, o słowach nieforemnych, przysłówkach, przyimkach i spójnikach, a następnie wyłoży naukę o składni i dyalektach greckich.

W obydwóch Klassach tłumaczyć będą Uczniowie wypisy z Autorów Greckich na język łaciński; oprócz ćwiczeń domowych, naznaczane im będą celniejsze wyjątki z tychże Autorów na deklamacyą.

Za dzieło elementarne do wykładu teoryi przeznacza się: *Brevis grammatica Graeca*, do tłumaczenia Wypisy Jakobsa.

NAUKA JEZYKA NIEMIECKIEGO.

Uczniowie Klass Licealnych, którym według Statutu uczęszczanie na naukę Języka Niemieckiego do woli zostawiono, podzieleni będą na 5. Oddziały.

W ODDZIALE I. Z początku roku wprawiać będzie Nauczyciel Uczniów oddziału tego w płynne czytanie, postąpi do Grammatyki części etymologicznej, wykładając naukę o przedimkach, o odmianie rzeczowników, przymiotników, zaimków, słów posiłkowych i słów foremnych w znaczeniu czynném i bierném, do czego Grammatyka X. Kamińskiego użyta być może.

Po wstępnej nauce Grammatyki, tłumaczyć będą Uczniowie z Języka niemieckiego na polski, Wypisów Część I. uważając znacze-

nie zdania ile być może dosłownie; Kommeniusz w języku polskim i niemieckim, jako też Grammatyka praktyczna Wolfeila, do wprawy posłużą.

Uczniowie oddziału tego dla wprawy w kaligrafii i pisowni, przepisywać będą w dnie Niedzielne i rekreacyjne wyjątki z wypisów wprzód wytłomaczone.

W ODDZIALE II. Powtórzywszy z Części etymologicznej co w I. Oddziale wyłożonem było, uzupełni Nauczyciel naukę o słowach nieforemnych, przysłówkach, przyimkach i wykrzyknikach, do czego z wielką korzyścią, oprócz Grammatyki X. Kamińskiego, praktyczna grammatyka Wolfeila użytą będzie.

Do tłumaczenia używając Wypisów jak wyżej, w ciągu dalszym, nie pominie Nauczyciel celniejszych wyjątków, bajek i powieści moralnych, których po wytłomaczeniu z rozbiorem na pamięć uczyć się naznaczy. Dla wprawy, tłumaczyć będą Uczniowie łatwiejsze zadania piśmiennie, mając wzgląd na pisownią, której prawidła główniejsze w tym Oddziale wyłożonemi zostaną.

W ODDZIALE III. Wyłożoną zostanie składnia szyku, zgody i rzędu w całej obszerności; za dzieło elementarne w tym przedmiocie posłuży Grammatyka niemiecka Wiedeńska, lub przez Trojańskiego. Nie pomijsząc uzupełnienia prawideł pisowni niemieckiej, naznaczać będzie Nauczyciel Uczniom tego Oddziału, ile tylko można, ćwiczenia do przekładania na język niemiecki.

Do tłumaczenia, póki inaczéj postanówioném nie będzie, użyje Nauczyciel książki: Wypisy większe, dotąd dla szkół Licealnych przepisane. Cenniejszych wyjątków z Autorów klassycznych, po wytłomaczeniu zwykle z rozbiorem, na pamięć Uczniowie z deklamacyą uczyć się będą.

Na naukę Języka niemieckiego, przeznaczają się 10. godzin w tygodniu; te rozdzielone będą na wszystkie Oddziały, przez osobną dla Nauczyciela Instrukcyą, równie jak części przedmiotu w półroczach wykładanym być mającego.

NAUKA JEZYKA ROSSYJSKIEGO.

Uczniowie przedmiot ten dowolnie sobie obierający, również na 3. Oddziały podzielonymi być mogą. W wykładzie onego zaczynając od pierwszych początków nauki czytania i pisania, poda Nauczyciel następnie z Grammatyki naukę o częściach mowy; naznaczać będzie ćwiczenia do przekładania na język polski i przeciwnie; a wytłomaczywszy cenniejsze wyjątki z Autorów rosyjskich, z pamięci takowe Uczniom deklamować poleci.

Na naukę Języka rosyjskiego przeznaczają się godzin 10 w tygodniu. Rozkład godzin w tygodniu na każdy Oddział, równie dzieła elementarne, wskazane będą Nauczycielowi osobną Instrukcyą.

N A U K A R Y S U N K O W.

Liczba Uczniów uczęszczających na Rysunki według potrzeby może być podzielona na 3. Oddziały, to jest: początkujących, po-

stępujących i doskonalących się; a natenczas w Oddziale I. ma być dawany rysunek liniowy, na figurach Jeometrycznych, zaczynając od linii prostych, krzywych, trójkątów, czworokątów, wielokątów foremnych, koła, elips, owalów, podzielenia ich na części parzyste, nieparzyste, od oka, bez używania do tego cyrkla, lub innych narzędzi mechanicznych, przy stosowném tego wszystkiego objaśnieniu; dalej brył foremnych od 4ro do 20sto ścianu, kul, walców, ostrosłupów i t. d. tak w ich pojedynczych obwodach, jakoteż z ich optyczném wycieniowaniem. W tém przygotowaniu mają rysować potém części ciała ludzkiego, jako już z różnych linii skomplikowanych złożone, poczynawszy od oka, nosa, ust, twarzy, aż do głów całych, w rozmaitych ich położeniach, i stósownych do tego ich podziałach, trzymając się w tém proporecy starożytnych Greków, w pojedynczych zarysach ich obwodów (contours) dla ćwiczenia się w kształtach i okomiarze. Tak usposobieni, przejdą do Oddziału II. postępujących, gdzie poczną rysować części twarzy starożytnych posągów, zwzorów w Paryżu wykonanych, i po wszystkich Instytutach zagranicznych korzystnie używanych, przy wyjaśnieniu w każdym wypadku zasad proporecy, refleksów i cieni na nie wywartych, po kierunku padającego na nie światła, na zasadach Optyki, i zmniejszania lub zwiększania ich części, tudzież słabiej i mocniej trzymania na zasadach perspektywy liniowej i powietrznej.

W Oddziale III. mają rysować i cieniować całe głowy i busta, podług sztychów klassycznych z Obrazów Rafaela, Sancis, Dominikina, Pussina etc. jakoteż nowoczesnych znanych Europie, Dawida, Gerarda, Girodeta i innych.

Celujący uczniowie, przy stosowności lokalu mogą przystąpić do rysowania głów gipsowych. Mający zaś chęć i zdolność mogą się sposobić do rysowania wiejskiej natury i widoków okolic (paysages) jako też Architektury i Topografii.

kart: 16. w wierszu przedostatnim zamiast *wierszem* czytaj: z rozbiorem.

— 18. — ostatnim zamiast: *przystowaniem* czytaj: przystosowaniem.

— 22. — czwartym w przypisie opuszczony wiersz, to jest: *mapę Zwierzyńca, w r. b. 1835/36.*

